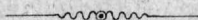


EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

# KERTOMUS

VUODELTA 1920

EDUSKUNNAN PANKKIVALIOKUNNALLE



HELSINGISSÄ 1921,  
SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ.

## Katsaus taloudelliseen asemaan ja Suomen Pankin tilaan vuonna 1920.

### *Ulkomaan kauppa.*

Vuoden 1920 lopulle saakka oli maamme tärkeimpäin vientitavarain, puutavarain, paperin ja puuvanukkeen vienti verraten vilkas ja niiden hinnat suotuisimmat kuin edellisenä vuonna. Kun tuonti samalla oli tuntuvain rajoitusten alaisena, muodostui kauppatausauksemme heinä-, elo- ja loka-kuulta aktiiviseksi ja osoitti muinakin vuoden loppupuolen kuukausina vain verrattain pienen tuontiylijäämän. Vuoden vienti peitti kokonaista 80,3 % tuonnin arvosta, kun se edellisenä vuonna oli siitä vain 35 % ja viisivuotiskautena 1909—1913 74,6 %.

Tämä tulos saavutettiin huolimatta siitä, että tuontitavarain hinnat myöskin v. 1920 olivat verraten ennen sotaa vallinneisiin hintoihin korkeammat kuin vientitavarain. Niinpä arvostelee Tullihallituksen tilastollinen konttori viljatuotteet  $17\frac{1}{4}$  kertaa kalliimmiksi kuin v. 1913, siirtomaatavarat  $18\frac{1}{2}$  kertaa, vaatetustavarat 11 kertaa, metallit  $15\frac{1}{3}$  kertaa, maanviljelyskoneet  $9\frac{1}{2}$  kertaa sekä karjanrehun  $10\frac{1}{2}$  kertaa kalliimmiksi. Vientitavaroista taas olivat puutavarat 9 kertaa, paperi ynnä puuvanuke 14 kertaa sekä voi  $9\frac{1}{6}$  kertaa kalliimmat kuin v. 1913. Maahan tuotujen tavarain yhteinen hinta

oli noussut 13,87-kertaiseksi, mutta vientitavarain vain 10,53-kertaiseksi.

Tuonnin ja viennin arvo miljoonissa markoissa kunakin kuukautena sekä tuonnin tai viennin enemmyyt käyvät ilmi allaolevasta yhdistelmästä.

	Tuonti	Vienti	Tuonti — (—) tai vienti — (+) ylijäämä
Tammikuu	254,4	43,3	—211,1
Helmikuu	253,8	97,7	—156,1
Maaliskuu	213,0	59,7	—153,3
Huhtikuu	273,7	97,8	—175,9
Toukokuu	205,0	197,5	— 7,5
Kesäkuu	292,9	290,8	— 2,1
Heinäkuu	338,4	355,0	+ 16,6
Elokuu	313,0	438,6	+125,6
Syyskuu	393,8	366,9	— 26,9
Lokakuu	354,0	364,8	+ 10,8
Marraskuu	345,1	336,4	— 8,7
Joulukuu	383,2	258,1	—125,1
<b>Yhteensä</b>	<b>3,620,3</b>	<b>2,906,6</b>	<b>—713,7</b>

Miten tuonnin enemmyyt on korvattu, on tarpeellisten numerotietojen puutteessa mahdotonta yksityiskohtaisesti selvittää. Ennen sotaa olivat siinä suhteessa, paitsi laivaliikenteen rahteja ja siirtolaisten rahalähettyksiä,

tärkeimpänä tekijänä venäläisen huvila-asutuksen ynnä matkailuliikenteen tuomat tulot. Molemmat ensiksi mainitut lienevät v. 1920 olleet — huomioonottaen rahan alentunut arvo — jotenkin yhtä suuret kuin ennen sotaa, jota vastoin jälkimmäisten puuttuessa vientimme osottautui riittämättömäksi korvaamaan rajoitettua tuontia. Siten maamme viime vuonna usealla sadalla miljoonalla markalla lisäsi ulkomaista häilyvää velkaansa, jonka jo ennestään laskeaan nousseen yli miljaardin markan. Osa tästä velan lisäyksestä ilmeni yksityispankkien Suomen rahan määräisten ulkomaisten velkojen saldon kasvamisena 225 miljoonalla markalla.

#### Tuotanto ja kulutus.

Mitä tulee tuotantoon, nousi tosin vuoden 1919 sato laajennetun viljelysalan, siis suurempain kustannusten varassa ja edullisten sääolojen johdosta ennen sotaa saavutettuja suuremmaksi. Viime vuoden sato sitävastoin jäi niitä pienemmäksi. Karjan tuotanto parani vuoteen 1919 verraten, mutta ei vielä saavuttanut entistä tasoaan. Teollisuuskin edistyi edelliseen vuoteen verraten, mutta tuotti niinkään todennäköisesti vähemmän kuin ennen sotaa. Kauppa, joka sotavuosina välitys- ja kautakulkuliikkeenä Venäjälle oli maallemme tulolähteenä, on taas painunut tuontia hoitavaksi toimeksi.

Onko kulutus sodan aikana enentynyt vai vähentynyt on vaikeasti arvosteltavissa. Numerot tekevät miltei joka alalla jälkimmäisen todennäköiseksi. Kulutustavarain tuonti on viime vuonna vähentynyt melkoista huomattavammin kuin uutta pääomaa muodostavain tavarain, metallien ja koneiden. Mutta ilmeisesti on kulutus ja kulutustavarain tuonti edelleen suurempi kuin vähentyneen tuotannon ja viennin antamat varat sallisivat.

#### Vekselikurssit.

Edellä esitettyjen syiden johdosta kohoivat ulkomaisten maksuvälineiden kurssit vuoden kuluessa korkeammalle kuin koskaan ennen. Sotavuosina olivat vekselikurssit, jos huomioon otetaan hintatasomme, verrattain edulliset, mutta jo vuosi 1919 on korkeiden vekselikurssien aikaa, kuten käy ilmi allaolevasta tärkeimpien tuontimaittemme valuuttojen hintoja osoittavasta yhdistelmästä:

	Punta	Dollari	Saksan markka	Ruotsin kr.
<i>Pariteetti</i>	25: 22	5: 18	123: 45	138: 89
1914				
Korkein	29: —	5: 90	124: 80	150: —
alin	25: 33	5: 23	123: 80	139: 30
keskimäärin	25: 99	5: 31	124: 15	141: 30
v:n lopussa	29: —	5: 90		150: —
1915				
Korkein	34: 30	7: 25	—	210: —
alin	29: —	5: 90	—	150: —
keskimäärin	31: 29	6: 46	—	170: 77
v:n lopussa	34: 30	7: 10	—	210: —
1916				
Korkein	35: 50	7: 50	—	216: —
alin	33: 50	7: —	—	192: —
keskimäärin	34: 30	7: 23	—	204: 96
v:n lopussa	35: 25	7: 50	—	216: —
1917				
Korkein	41: —	8: 60	—	360: —
alin	30: 50	6: 50	—	193: —
keskimäärin	35: —	7: 44	—	235: 56
v:n lopussa	36: 50	6: 50	—	195: —
1918				
Korkein	47: 50	9: 90	160: —	310: —
alin	30: 50	6: 50	100: —	195: —
keskimäärin	39: 40	8: 28	131: 08	262: 70
v:n lopussa	42: 10	8: 85	113: —	258: —
1919				
Korkein	133: 60	34: —	114: —	740: —
alin	42: 10	8: 85	67: —	241: —
keskimäärin	66: 97	15: 58	85: 57	382: 97
v:n lopussa	125: —	32: 80	70: —	708: —

Suurin piirtein katsoen osoittivat kurssit v. 1920 ensin laskua maalisi- ja huhtikuulle saakka, sekä sen jälkeen herkeämätöntä nousua aina joulukuun alkuun saakka, jolloin syyskauden edullisen viennin vaikutuksesta taasen alkoi laskukausi. Tämä kehitys käy ilmi allaolevasta tärkeimpien rahalajien keskimääräisiä kurseja osoittavasta yhdistelmästä:

	1920	Punta	Dollari	Saksan markka	Ruotsin kr.
Tammik.	103: 18	27: 91	51: 52	578: 48	
Helmik.	83: 68	24: 79	28: 21	459: 21	
Maalisk.	71: 52	19: 60	26: 88	390: 58	
Huhtik.	71: 37	18: 24	33: 39	396: 17	
Toukok.	74: 66	19: 54	44: 74	409: 76	
Kesäk.	85: 44	21: 90	58: 88	470: 20	
Heinäk.	98: 34	25: 45	66: 22	553: 48	
Elok.	114: 38	31: 66	68: 04	649: 49	
Syysk.	113: 38	32: 30	58: 27	648: 42	
Lokak.	136: 51	39: 34	60: 65	772: 62	
Marrask.	159: 21	46: 43	61: 47	885: 54	
Jouluk.	145: 36	41: 67	57: 92	812: 24	
Koko vuosi					
Korkein	180: —	51: 50	75: —	1,000: —	
alin	65: 70	17: 40	24: —	358: —	
keskim.	105: 44	29: 27	51: 75	589: 53	
v:n lopussa	113: 75	32: 25	44: 25	641: —	

Maan talouselämä on siis viimekin vuonna saanut suuresti kärsiä niistä haitoista, joita tuntuvat kurssivaihtelut tuottavat.

#### Rahamarkkinain tila.

Kurssien nousun tavanmukaisena ehkäisijänä käytetään korkeata korkokantaa, joka lähinnä ilmenee keskuspankin diskonttokorossa. Se vaikuttaa kuitenkin samalla ehkäisevästi tuotantoon, synnyttäen työttömyyttä yhteiskunnallisine vaikeuksineen. Tähän nähden ja katsoen tuotannon nousevaan suuntaan on Suomen Pankki noudattanut varovaisuutta korottaessaan korkomääräänsä ja samalla koettanut muilla, myöhemmin esitettävillä keinoilla ehkäistä kurssien nousua. Kun kuitenkin marraskuun

17 päivänä 1919 tapahtunut Suomen Pankin korkomäärien korotus ei tuonut helpotusta rahamarkkinain tilaan, vaan päinvastoin luoton kysyntä heti vuoden 1920 alussa alkoi nopeasti kasvaa, niin että setelistö nousi vuoden vaihteesta maaliskuun 15 päivään tasaluvuin noin 110 miljoonalla markalla, korotti Suomen Pankki maaliskuun 22 päivänä diskonttaus- ja lainausliikkeessä sovellettavat korkomääränsä 1 %:lla, paitsi myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä osakkeita vastaan, jolloin korko oli oleva 1½ % entistään korkeampi.

Kun luoton kysyntä tästä huolimatta yhtämittaa kasvoi ja setelistö seitsemän seuraavan kuukauden kuluessa taasen lisääntyi 100 miljoonalla markalla, setelireservin laskeutuessa 20 miljoonaan markkaan, korotettiin Pankin korkokantaa marraskuun 9 päivänä 1 prosentilla, joten korkomäärät vuoden lopulla olivat seuraavat:

9 % diskontattaessa puhtaita liikevekseleitä, joilla maksupäivään ei ollut kolmea kuukautta pitempi aika;

9½ % diskontattaessa samanlaisia vekseleitä, joilla maksupäivään oli pitempi aika kuin kolme kuukautta;

10 % diskontattaessa muita vekseleitä, riippumatta siitä, oliko niillä maksupäivään pitempi tai lyhempi aika;

9½ % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä, joiden vakuutena oli kultaa tai hopeaa, Suomen Valtion obligatsioneja, Suomen Hypoteekkiyhdistyksen Valtion takuulla varustettuja ulkomaan rahan määräisiä obligatsioneja sekä ulkomaisten valtioiden antamia taikka valtiotakuulla varustettuja obligatsioneja;

10 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä, joiden vakuutena oli muunlaisia obligatsioneja, yksityispankkien talletustodistuksia ja kiinnityksiä; sekä

11 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä osakkeita vastaan;

jonka ohessa kassakreditivien sisäänkirjoitusmaksu oli laskettava 1 %:n mukaan vuodelta.

Yksityispankkien lainanottokorot, jotka vuoden 1920 alussa yleensä olivat 5½ % talletuksista 6 kuukauden irtisanomisajalla ja 3 % vaadittaessa maksettavista varoista, korotettiin huhtikuun 1 päivästä 6 %:iin edellisistä ja 4 %:iksi jälkimäisistä. Marraskuussa korottivat yksityispankit taasen korkojansa. Suurimpien pankkien korkein talletuskorko on marraskuun 15 päivästä alkaen ollut 6½ % ja juoksevan tilin korko 5 %. Lainanantokorkoja on luonnollisesti samalla huomattavasti korotettu.

Mainittakoon vertauksen vuoksi, että huomattavimpien keskuspankkien alimmat diskonttokorkomäärät olivat vuoden lopulla alempana mainituista päivämääristä saakka seuraavat:

Amsterdam	1/7 1915	4,5 %
Berlini	23/12 1914	5 "
Bryssel	28/4 1920	5,5 "
Geneve	21/8 1919	5 "
Kristiania	25/6 1920	7 "
Kööpenhamina	18/4 1920	7 "
Lontoo	15/4 1920	7 "
Madrid	4/11 1920	6 "
Pariisi	8/4 1920	6 "
Tokio	18/11 1919	8 "
Tukholma	16/9 1920	7,5 "
Wien	12/4 1915	5 "
New-York	1/6 1920	7 "

Verrattuna näihin oli Suomen Pankin diskonttokorko korkein. Näin on ennenkin ollut asianlaita, vaikka ero ei yleensä ole ollut niin suuri kuin nyt.

#### Liikkeessä oleva setelistö.

Suomen Pankin liikkeessä oleva setelistö, joka vuoden 1919 viimeisenä päivänä oli 1,123,942,801 markkaa, väheni ensin hiukan ollen tammikuun 15 päivänä, jolloin

se oli alhaisimmillaan, 1,096,535,525 markkaa. Tämän jälkeen se alkoi nousta nopeasti. Huhtikuussa se jo oli lisääntynyt noin 150 miljoonalla markalla. Jonkun aikaa koronkorotuksen jälkeen setelistön kasvu oli hitaampi, pysähtyen kokonaan, kun korko toistamiseen korotettiin. Silloin oli liikkeessä oleva setelistö 1,355,012,466 markkaa. Tämän jälkeen setelistö taasen jonkun verran aleni, tehden vuoden viimeisenä päivänä 1,341,041,560 markkaa.

#### Lainausliike.

Suomen Pankin kotimaisen luotonannon laatu vuoden 1920 kunkin kuukauden lopussa käy selville seuraavalla sivulla olevasta taulukosta.

Valtion Suomen Pankille myyminen obligatioiden määrä ei ole vuoden kuluessa sanottavasti muuttunut. Sen antamat lyhytaikaiset sitoumukset kasvoivat aina kesäkuuhun saakka yhteensä 46,1 miljoonalla markalla, mutta alenivat sen jälkeen niin, että ne elokuussa olivat vain 10 milj. markkaa ja vuoden lopussa 8,8 milj. markkaa suuremmat kuin vuoden alussa.

Sen sijaan lisääntyivät yksityispankkien myymäin vuoden 1918 kulkulaitoslainaan kuuluvain obligatioiden ja niiden rediskontaamain valtion vekselien määrät syyskuuhun saakka yhteensä 134,1 miljoonalla markalla. Sen jälkeen tapahtui näissäkin määrissä vähentymistä.

Yksityispankkien myymäin muiden vekselien määrä lisääntyi nopeasti maaliskuuhun saakka, tehden tällöin lähes kaksi kertaa niin paljon kuin vuoden alussa, väheni sen jälkeen, ollen heinäkuussa jotakuinkin samansuuruinen kuin vuoden alussa ja kasvoi taas vuoden loppupuolella.

Muiden asiakasten lainaus pysyi huhtikuuhun saakka suurin piirtein entisellään, mutta kasvoi sitten syyskuuhun saakka, väheten taasen vuoden lopulla.

Kuukausi	Valtion		Yksityispankkien		Muu lainananto	Yhteensä
	myymiä obligatioita <sup>1)</sup>	antamia lyhytaik. sitoumuksia	myymiä valtion obligatioita	redisk. valtion vekseleitä		
<b>1919.</b>						
Joulukuu	86.1	342.5	57.3	51.1	192.1	729.4
<b>1920.</b>						
Tammikuu	86.1	357.1	56.5	45.0	181.8	726.5
Helmikuu	86.1	363.1	60.3	41.5	213.1	764.1
Maaliskuu	86.1	352.5	71.3	53.5	279.8	843.2
Huhtikuu	86.0	362.1	109.3	63.5	242.6	863.8
Toukokuu	85.7	381.2	122.3	44.0	203.1	836.3
Kesäkuu	85.7	388.6	95.3	65.2	209.2	844.5
Heinäkuu	85.7	375.8	92.3	76.0	200.5	830.3
Elokuu	85.7	352.5	109.3	123.7	247.9	919.1
Syyskuu	85.6	352.5	116.0	126.8	300.1	981.0
Lokakuu	85.5	351.3	108.5	105.0	318.0	968.4
Marraskuu	85.6	351.3	108.0	61.0	291.9	897.8
Joulukuu	85.5	351.3	104.5	69.7	255.3	866.3

Pankin koko lainananto kasvoi vuoden alusta syyskuun loppuun, jolloin se oli korkeimmillaan, 251,6 miljoonalla markalla. Vuoden lopussa oli lainananto 136,9 milj. markkaa suurempi kuin vuoden alussa.

#### Setelinantoa vastaavat varat.

Setelinannon vakuutena olevan arvoaineen laatu ja kokoonpano on vuonna 1920 pysynyt suurin piirtein katsoen ennallaan, kuten seuraavasta yhdistelmästä näkyy:

	1919		1920		Yhteensä
	31/12	31/3	30/6	30/9	
Ulkomaiset kirjeenvaihtajat ynnä kupongit ja setelit ....					6,3 6,3 5,1 8,7 13,5
Ulkomaiset vekselit .....					6,8 5,1 4,5 0,7 3,9
Ulkomaiset obligatiosiot .....					14,4 14,3 13,7 13,2 12,1
Suomen valtiooblig. ja muut sitoumukset					68,9 70,7 73,3 74,1 67,0
					100,0 100,0 100,0 100,0 100,0

Metallikassa (ja Suomen hopearaha) .....

3,6 3,6 3,4 3,3 3,2

Setelikatteesta on siis säännöllisesti yli kaksi kolmasosaa ollut valtion sitoumuksia, samalla kuin metallikassa ynnä ulkomaiset saatavat ovat olleet 8,5—16,7 % kaikista setelinantoa vastaavista varoista.

<sup>1)</sup> Tähän eivät sisälly ne 350 milj. markan määrään nousevat obligatiosiot, jotka valtio on antanut Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi, mutta sitävastoin kyllä valtion Suomen Pankille takaisinostovelvollisuudella myymät venäläiset ja saksalaiset obligatiosiot, määrältään 63,9 milj. markkaa. Loput on Suomen valtion obligatioita.

Kuten Pankkivaltuusmiehet aikaisemmin jo ovat lausuneet, on tällaista setelikatetta pidettävä epätydyttävänä. Olosuhteet eivät kuitenkaan ole vielä kuluneenakaan vuonna tehneet sen korjaamista mahdolliseksi.

Setelinanto-oikeus — yllämainitut varat ynnä 200 milj. markkaa kattamatonta setelinanto-oikeutta — on vuoden kuluessa vaihdellut 1,378,881,884 markasta tammikuun 8 päivänä 1,555,172,279 markkaan joulukuun 8 päivänä. Käyttämätön setelinanto-oikeus on vaihdellut 19,100,471 markan ( $\frac{8}{11}$ ) ja 146,179,753 markan ( $\frac{15}{7}$ ) välillä, ollen 1,28—10,07 % koko setelinanto-oikeudesta.

#### *Suomen Pankin vuosivoitlo.*

Pankin puhdasta vuosivoittoa laskettaessa on tarpeellista varovaisuutta noudatettu. Niinpä ovat tilinpäätöksessä Pankin konttokuranttisaatavat venäläisiltä ja itävaltalaisilta pankeilta merkityt kukin yhdeksi markaksi. Samoin ovat Pankin hallussa olevain venäläisten, itävaltalaisien ja unkarilaisten obligatsioiden määrät merkitty kukin yhdeksi markaksi. Sitä vastoin on aikaisemmin myönnettyistä luottomääristä ollut tarpeen poistaa sangen vähän, niin että poiston määrä on tuntuvasti pienempi kuin se määrä, mikä aikaisemmin epävarmoihin saataviin viedyistä lainoista on vuoden kuluessa kertynyt. Valuutan vaihtelujen johdosta alennettiin tilinpäätöksessä Pankin ulkomaisten konttokuranttisaatavain arvoa ja on tämä osaltaan aiheuttanut sen, että agiovoitto on verrattain vaatimaton.

Hyvään vuositulokseen ovat vaikuttaneet ensi sijassa Pankin lisääntyneen kotimaisen lainanannon tuottamat korkotulot, joita kertomusvuoden aikana voimassaolleet olosuhteista johtuneet korkeat korkomäärätkin ovat enentäneet. Toiseksi on vuosivoiton

suuruuteen vaikuttanut obligatsioiden korko ja kolmantena tekijänä Pankin ulkomaisten konttokuranttisaatavain korko. Nettovoitto on Smk. 75,079,188:77, josta vararahastoon on automaattisesti siirtynyt Pankin rakennuksiin v. 1920 käytetty määrä Smk. 2,497,498:75. Jäännös Smk. 72,581,690:02 on siirretty voittovarojen tiliin.

Saavutettu edullinen voittotulos on tehty mahdolliseksi toteuttaa nyt jo Eduskunnan Pankin johdon esityksestä tekemä ja sittemmin kesäkuun 11 päivänä 1920 lailla vahvistettu päätös Pankin kantarahaston korottamisesta 25:stä miljoonasta 100 miljoonaan markkaan.

Sanottu päätös sisältää myöskin määräyksen, että Pankin vararahasto on, siirtämällä siihen joka vuosi kolmas osa Pankin säästyneestä voitosta, kartutettava viiteenkymmeneen miljoonaan markkaan, Pankin kiinteistöjen ja irtaimiston arvoa lukuunottamatta. Eduskunnan asia on jokaisilla valtiopäivillä tutkia, onko sen lisäksi vieläkin voittovaroja siirrettävä vararahastoon.

Paitsi että kantarahasto, kuten jo on mainittu, tilinpäätöksessä on merkitty 100 miljoonaksi markaksi, on vararahasto nyt Smk. 23,583,153:04, mihin sisältyy Pankin kiinteistöjen ja irtaimistojen arvo, Smk. 5,875,866:87. Tämän lisäksi osoittaa tilinpäätös voittovaroja Smk. 48,387,793:35, joka summa siis on Eduskunnan käytettävänä. Tästä summasta on Eduskunta jo eri tarkoituksiin valtion tulo ja menoarviossa vuodelle 1921 osoittanut 41,000,000 mk. sekä sen lisäksi Osakeyhtiö Suomen Kaupunkien Hypoteekikassan tukemiseksi 3,500,000 mk. Pankkivaltuusmiehet ehdottavat kunnioittaen Eduskunnan päätettäväksi,

*että vuoden 1920 voittovarojen käyttämätön määrä, Smk. 3,887,793:35, siirretään vararahastoon.*

## Erinäisiä Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.

### 1 §.

#### *Valuuttaa koskevia toimenpiteitä.*

Lokakuun 29 päivänä 1919 Pankkivaliokunnalle lähettämässään lausunnossa Hallituksen Eduskunnalle antamasta esityksestä valuuttakaupan harjoittamista koskevan lain edelleen voimassa pitämisestä Pankkivaltuusmiehet, lausuen epäilyksiä oliko se säännöstely, jota siihen asti oli valuuttakaupan alalla ylläpidetty ja jonka jatkamista puheenalainen Hallituksen esitys tarkoitti, tuottanut tarkoitettua hyötyä, esittivät, että valuuttakauppaa koskevassa laissa Hallitus ainoastaan valtuutettaisiin antamaan ulkomaan rahan määräraisten maksuvälineiden ostosta ja myynnistä sellaisia määräyksiä, kuin yleisen edun vaarinnattomaksi havaittiin olevan tarpeen. Hallituksen asiana oli Pankkivaltuusmiesten käsityksen mukaan sitten harkita, millä keinoin kulloinkin parhaiten valvotaan maan etua ulkomaisen valuutan kaupassa.

Eduskunnan hyväksymä laki, joka annettiin joulukuun 18 päivänä 1919, oli tämän mukaisesti laadittu. Lain nojalla Valtioneuvosto joulukuun 19 päivänä päätti järjestää uudelleen ulkomaisen valuutan kaupan ja asettaa sitä valvomaan erikoisen valuuttaneuvoston.

Muutettuina ja täydennettyinä Valtioneuvoston päätöksellä helmikuun 16 päivältä 1920 olivat edellämainitut määräykset voimassa, sittenkin Eduskunnan valtuutus oli maaliskuun 30 päivänä annettulla lailla uudistettu ja Valtioneuvosto päätöksellään maaliskuun 30 päivältä oli pidentänyt määräraysten voimassaoloaikaa, kunnes ne muutuneiden olosuhteiden vuoksi Suomen Pankin Johtokunnan puheenjohtajan aloitteesta

Valtioneuvoston päätöksellä lokakuun 28 päivältä 1920 kumottiin sikäli, että valuuttakaupan harjoittamiseen oikeutetut liikkeet eivät näihin liiketoimiinsa tarvitse enää valuuttaneuvoston lupaa. Valtioneuvoston päätöksellä helmikuun 12 päivältä 1921 lakautettiin valuuttaneuvosto.

Valuuttakaupan varsinaisen säännöstelyn ulkopuolella, mutta kuitenkin tätä kauppaa koskevia olivat ne määräykset, jotka tarkoittivat ulkomaisten valuuttain hankkimista Suomen Pankille setelikatteeksi ja valtion tarpeiden tyydyttämiseksi. Tästä määrättiin Valtioneuvoston Suomen Pankin Johtokunnan aloitteesta syntyneessä päätöksessä huhtikuun 22 päivältä, että tavara-vienti maasta oli luvallinen ainoastaan ehdolla, että viejä osoitti sopineensa Suomen Pankin kanssa valuutan myymisestä. Tämän määräyksen nojalla Suomen Pankki teki sopimuksia viejään kanssa yleensä valuuttojen puolen määrän luovuttamisesta Pankille, jota vastoin viejät saivat vapaasti myydä toisen puolen. Nämä sopimukset olivat voimassa vuoden 1920 loppuun.

Elokuun 3 päivänä antoivat Pankkivaltuusmiehet ja Suomen Pankin Johtokunta Valtioneuvostolle yhteisen lausunnon valuuttakaupan vapauttamista sekä tuonnin ja viennin säännöstelyn täydellistä tai osittaista kumoamista koskevista Valtioneuvostolle jätetyistä ehdotuksista.

Tässä lausunnossa aluksi huomautettiin, että poikkeuksellinen säännöstely tuottaa melkoisen joukon hankaluuksia, jopa vahinkojakin elinkeinotoiminnalle ja että siitä on luovuttava niinpiankuin se voi tapahtua tuottamatta vielä suurempia vahinkoja maan yleiselle edulle. Pankkivaltuusmiesten ja Johtokunnan mielestä ei tämä aika sillä hetkellä vielä ollut tullut. Tämän mieli-

piteen tueksi esitettiin lausunnossa ensimmäkin, että useissa vieraisissa maissa, joiden kanssa Suomi on liikeyhteydessä, sekä valuuttakauppa että tuonti ja vienti, jopa kulutuskkin yhä edelleen olivat erikoissaännösteilyjen alaisina, että Suomen valuutan kurssin alenemisen tai häilymisen estämiseksi on välttämätöntä rajoittaa sellaisten tavarain tuontia, jotka eivät ole tarpeen maan tuotantotoiminnalle, että 1919 vuoden kokemus puhui vapaata talouspolitiikkaa vastaan, että ulkopoliittinen asema oli käynyt entistä epäselvemmäksi ja että suunnan muuttaminen talouspolitiikassa vahingoittaisi myöskin ulkomailla saavutettua luottamusta.

Valuuttakaupan järjestämisestä esitettiin lausunnossa se mielipide, ettei säännöstelyn periaatteesta vielä olisi luovuttava. Mitä erikoisesti tuli viejien velvollisuuteen luovuttaa ulkomaista valuuttaa Suomen Pankille, pidettiin sitäkin silloin vallitsevissa oloissa oikeutettuna, koska sekä yleinen asema Suomen tärkeimpien vientitavarain markkinoilla että hinta- ja kurssisuhteet olivat poikkeuksellisen edulliset viennille.

Tuomin säännöstelystä ehdotettiin lausunnossa, että vähemmän tärkeiden kulutustavarain tuonti pidettäisiin edelleenkin ankarasti rajoitettuna, mutta sensijaan yksinkertaisten elintarpeiden sekä tärkeimpien raaka-aineiden ja useimpain tuotannonvälineiden ynnä -apuneuvojen tuonti tehtäisiin vapaaksi.

Vientiin nähden asetettiin vapaus yleiseksi periaatteeksi, josta vain eräitä poikkeuksia ehdotettiin tehtäväksi.

Elokuun 6 päivänä päätti Valtioneuvosto jättää huomioonottamatta ehdotukset, että valuuttakauppaa rajoittavat määräykset heti kumottaisiin. Käsitellessään samalla tuonti- ja vientikaupan säännöstelyä Valtioneuvosto katsoi olevan aihetta ottaa sitä koskevat määräykset tarkistettaviksi ja antoi Kauppa- ja Teollisuusminis-

teriölle toimeksi valmistuttaa siitä ehdotukset.

Lokakuun 22 päivänä asetettu Taloudellinen Neuvottelukunta asetui, Kauppa- ja Teollisuusministerin pyynnöstä antamassaan lausunnossa viennin ja tuonin järjestämisestä, pääpiirteissään edellä selostetun Pankkivaltuusmiesten lausunnon kannalle.

Taloudellisen Neuvottelukunnan lausunnossa ehdotettiin, että vienti tehtäisiin vapaaksi, viljan ja sokerin vientiä lukuunottamatta, ja että tuonti niinkään, erikoiselle kieltolistalle otettuja ylellisyystavaroita ja erikseen järjesteltävää vehnän, sokerin, kahvin ja tupakan tuontia lukuunottamatta, julistettaisiin vapaaksi. Vehnäjauhoja, sokeria ja kahvia ehdotettiin hankittavaksi valtion toimesta korteilla jaettavaksi. Tupakantuontilupia ehdotettiin annettavaksi vuonna 1921 2 miljoonalle kilolulle. Edelleen ehdotettiin, että sittenkuin hallitus olisi saanut oikeuden tullimaksujen väliaikaiseen korottamiseen kieltolistalla olevista tavaroista, otettaisiin harkittavaksi, voitaisiinko kieltolistalla olevia tavaroita, lukuunottamatta vehnää, sokeria, kahvia ja tupakkaa, sallia vapaasti maahan tuoda riittävästi korotettua tullia vastaan.

Valtioneuvoston helmikuun 3 päivänä 1921 tekemä päätös kaupan vapauttamisesta oli periaatteiltaan Taloudellisen Neuvottelukunnan ehdotuksen mukainen, mutta poikkesi siitä pääasiallisesti siinä suhteessa, että sokerin, vehnän ynnä riisiryynien annosmäärät ja tupakan tuontimäärä olivat ehdotettuja huomattavasti korkeammat, että kahvin kauppa kokonaan vapautettiin sekä että ylellisyystavarainkin tuonti päätettiin vapauttaa heti, kun niille voidaan määrätä korotettuja tulleja.

Huhtikuun 1 päivänä 1921 lakkaavaa Hallituksen valtuutta rajoittaa vientiä ja tuontia ei Eduskunta enää uudistanut.

## 2 §.

*Pankin luotonanto.*

Edistääkseen vakavaraisten luotonantotapojen yleisempää käyttämistä sota-ajan runsaan luotonannon jälkeen, katsoivat Pankkivaltuusmiehet tarpeelliseksi, hyväksyessään kokouksessaan maaliskuun 22 päivänä Johtokunnan ehdotuksen korkomäärän korottamisesta 1 prosentilla, toivomuksenaan lausua, että Johtokunta rediskonttauksessaan pyrkisi siihen, että mikäli mahdollista ainoastaan puhtaita liikevekseleitä rediskontattaisiin.

Samaa päämäärää pyrki Suomen Pankin Johtokunta toteuttamaan m. m. esittäessään pankkimiesten kokouksessa syyskuun 15 päivänä, jossa myöskin Pankkivaltuusmiehet olivat edustettuina, -että yksityispankit rajoittaisivat tuontitoimintaan ja osakekauppaan kysyttyä luottoa ja varaisivat käytävissä olevan luoton etupäässä tuotannon tarpeisiin.

Pankkivaltuusmiesten johtosäännön 4 §:n mukaisen Pankin lainausliikkeen tarkastuksen yhteydessä Pankkivaltuusmiehet kokouksessaan lokakuun 7 päivänä käsitelivät uudelleen Pankin luotonantotapaa ja lausivat sen johdosta kirjelmässään samalta päivältä Johtokunnalle käsityksenään, että rediskontattaessa yksityispankkien tarjoamia vekseleitä olisi, paitsi diskonttaavan pankin asemaan, kiinnitettävä huomiota sekä siihen, millaisista liiketoimista tarjotut vekselit johduvat, että myöskin siihen, minkälaatuista rahantarvetta pankin liike muutenkin tyydyttää, samoinkuin niihin mahdollisuuksiin, joita diskonttaavalla pankilla on luotonantoon supistamalla ja lyhennyksiä asiakkailtaan vaatimalla omin neuvoin hankkia liikkeeseensä tarpeelliset varat. Sen ohella oli Pankkivaltuusmiesten mielestä Johtokunnan, harkitessaan kullekin pankille myönnettävää rediskonttausluottoa, otettava huomioon, minkä verran asianomainen pankki

jo oli käyttänyt Suomen Pankin varoja ja enentänyt sen setelistöä myymällä sille vuoden 1918 kulkulaitoslainan obligatioita.

## 3 §.

*Pankin setelinanto-oikeuden laajentaminen.*

Kun rahamarkkinain tila vuoden loppupuolella useiden samoihin aikoihin sattuneiden suurien luontotarpeiden johdosta muodostui sellaiseksi, että yksityispankkien näytti olevan mahdotonta omin voimin tyydyttää edes kaikkein välttämättömintä luontotarvetta ja kun Suomen Pankin käyttämätön setelinanto-oikeus aleni niin vähäiseksi, että Pankilla ei, setelinantoa koskevain määräysten entisellään ollen, näyttänyt olevan mahdollisuuksia antaa yksityispankeille enempää apua, ehdotti Johtokunta Pankkivaltuusmiehille marraskuun 9 päivänä ryhtyttäväksi toimenpiteisiin Suomen Pankin setelinanto-oikeuden väliaikaiseksi laajentamiseksi sekä esitti tätä tarkoittavan lakiehdotuksen. Kokouksessaan marraskuun 13 päivänä Pankkivaltuusmiehet päättivät Valtioneuvostolle esittää, että Eduskunnalle annettaisiin Hallituksen esityksenä lakiehdotus Pankin ohjesäännön 18 §:n muuttamisesta siten, että Tasavallan Presidentti voisi, jos asianhaarat välttämättä vaativat, Pankkivaltuusmiesten esityksestä enintään sadalla miljoonalla markalla korottaa väliaikaisesti sitä määrää, minkä verran Pankin setelit saavat nousta päälle setelinannon vakuutena olevan arvoaineen.

Esitys asiasta annettiin Eduskunnalle ja tuli laiksi joulukuun 17 päivänä 1920.

Kokouksessaan marraskuun 25 päivänä Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan esityksestä päättivät pyytää Valtioneuvostoa ryhtymään sellaiseen toimenpiteeseen, että Suomen Pankki, heti kun edellämäinittu esitys oli hyväksytty ja vahvistettu, saisi lisätä setelinanto-oikeuttaan sadalla miljoonalla markalla, mikä oikeus olisi voimassa 1921.